

kládati za příslušenství, po případě součast nemovitosti podle předpisů občanského zákona (§ 297) připouštějíce, že i kdyby tomu tak bylo, nelze další osud takové pojistné smlouvy při samostatném zcizení pojištěného skla posuzovati podle předpisů platných pro zcizení nemovitostí (§§ 64—66 zák. o poj. smlouvě).

Přes tento zásadní souhlas v otázce, podle kterých ustanovení pojišťovacího práva dlužno věc posuzovati, došly oba vyšší soudy k různému výsledku v otázce platnosti (dalšího trvání) pojistného poměru. Kdežto odvolací soud měl za to, že pojistná smlouva převodem pojištěné tabule

na osobu třetí (komanditní společnost) zanikla podle § 67 zák. o poj. smlouvě, uznal nejvyšší soud právem, že pojistný poměr nezankl ani podle tohoto zákonného ustanovení ani podle § 63 téhož zákona. Neboť pojem »zcizení« v § 67 l. c. předpokládá změnu vlastnictví, nikoli pouze změnu v osobě uživatele (převod »quoad usum«) a o zániku zájmu na pojištění (§ 63) nelze mluvit tam, kde dosavadní vlastník — pojistník — přenechal užívání pojištěné věci komanditní společnosti, v níž je sám komanditistou.

Hynek Bulín ml.

Literatura.

Doc. JUDr. Vladimír Kubeš:
Soudcovská pomoc při smlouvách.
Vydal Melantrich v říjnu 1943, str. 128.

Autor je znám právnické veřejnosti již delší dobu svým zájmem o problematiku vzniklou v oblasti občanského práva mimořádnými hospodářskými poměry a jejich vlivem na soukromoprávní smlouvy a svou pozorností věnovanou vlivu řízeného hospodářství na kontraktní právo. Tak jej znají zejména i čtenáři tohoto časopisu. Kromě celé řady článků věnoval Kubeš těmto otázkám i několik větších prací.

Jejich řadu rozmnožuje — a můžeme hned říci, že úspěšně — i jeho shora citovaný spis.

Jak již z nadpisu plyne, jedná se o systematický výklad vládního nařízení ze dne 17. března 1943 o soudcovské pomoci z podnětu války při smlouvách (nařízení o pomoci při smlouvách) čís. 71 Sb. z. a nař. Problematikou danou tímto právním předpisem, který znamená v mnohém ohledu dalekosáhlý zásah do smluvního práva i řízení soudního, promítá Kubeš na pozadí dosavadních ustanovení občanského zákoníka a stopuje i poměr mezi cit. vládním nařízením a vl. nař. ze dne 14. prosince 1939 č. 44 ex 1940 Sb.

Nařízení o soudcovské pomoci znamená v podstatě normativní úpravu výjimek z jinak obecně platné zásady, že pacta sunt servanda. Toto nařízení i nadále uznává jako pravidlo zásadu, smluvní věrnosti, stanoví však bližší podmínky, kdy možno od této zásady upustiti, poněvadž zákonodárce

uznává, že v určitých mimořádných poměrech nelze strohé splnění smlouvy po dlužníku spravedlivě požadovati. Autor ohraničuje tyto případy přesně od případů nemožnosti plnění (kde by zasáhla kategorie následné nemožnosti náhodné podle § 1447 obč. zák.) a od případu nedovolenosti (kdy by řešení bylo dáno zásadou, že smlouva jako norma nižší přestává býti platnou, jakmile se octne v rozporu s nadřazenou právní normou — zákonem resp. nařízením). Obě uvedené eventualy — nemožnost i nedovolenost — jsou dosavadním právním řádem dostatečně jasně upraveny a nějaký nový zásah zákonodárcův zde nebyl nutný.

Problém vzniká teprve, když mimořádné (zejména válečné) poměry dají vznik situacím, kdy strohé dodržení smlouvy ukládá dlužníkovi takové oběti, že splnění mu nelze rozumně přičítati. Autor pak načrtává dějinný vývoj řešení tohoto problému od římského práva, přes obecnoprávní konstrukci clausuli rebus sic stantibus, až po určení o nedostupnosti resp. nepřičitatelnosti plnění, které představují řešení z doby světové války. Občanskoprávní řešení dané problematiky je podle Kubeše zakotveno v § 7 obč. zák., kdy soudce podle pravidel vyvozených indukcí z celé řady rozhodnutí a z doktríny (ovšem v relativně volném delegačním rámci) může v konkrétním případě prohlásiti plnění dlužníka za nepřičitatelné.

Poněvadž jde o pouhý návod, pokládá zákonodárce zejména v mimořádných dobách za nutné širší nebo užší okruh otázek sem spadajících upravit cestou zákonnou. Projevem této úvahy je i cit. nařízení o soud-

covské pomoci, které úpravu smluvních poměrů nutnou s hlediska mimořádných poměrů svěřuje soudci.

V kapitolách IV. až VII. podává Kubeš formou systematickou (nikoli komentářovou), výklad cit. nařízení. Probírá především základní předpoklady použití vl. nař. č. 71/1943 Sb. (kap. III) uváděje, že se soudcovské pomoci může dovolati jen majitel podniku, pro závazky ze smluv a jednostranných jednání, uzavřených v souvislosti s provozem podniku a to jen pro závazky, které dlužník uznává. Soudcovská pomoc se poskytuje jen pro závazky, jež vznikly před zastavením, přeměněním nebo podstatným omezením podniku. Zde se myslí zejména na souhrn oněch úředních opatření, která znamenají koncentraci hospodářství na nejdůležitější úkol válečné a zastavení všech podniků, jejichž další provoz není slučitelný s požadavky totální války. Tímto zásahem muselo dojít k vážnému seslabení schopnosti majitele plnit, ne ovšem k tak značnému, aby zde byl dán podklad pro vyhlášení konkursu.

V kapitole IV. uvádí Kubeš jednotlivé typické nřiny možnosti daných soudci za předpokladu splnění obecných podmínek. Jsou to: úprava splatnosti peněžitých závazků, uspořádání oboustranných smluv, uspořádání smluv dodacích, zrušení a změna pachtovních smluv a (v kap. V.) opatření při smlouvách týkajících se pozemkového majetku. U smluv dodacích má soudce obzvlášť dalekosáhlé právo smlouvu změnit nebo učinit i jiné právo tvorné opatření. Zde se dává soudci kompetence, ukáže-li se, že je tu sice nepřičitatelnost plnění, že však zrušení smlouvy by mělo v zápatí značnou škodu zasáhnout do smluvního poměru a modifikovat jej. Cit. nař. normuje toto oprávnění soudce výslovně. Kubeš však zastává, že i na základě našeho obč. zákona (§ 7) uvedené právo modifikace obsahu smluv soudci přísluší. U nájemních (pachtovních) smluv se možnost změny dotýká nejcitlivějšího bodu — totiž výše nájemného (pachtu), které může soudce snížit.

Kapitola VI. a VII. je věnována otázkám řízení a poslední dvě kapitoly otázce vzta-

hu cit. nař. jednak k vl. nař. č. 44/1940 Sb. a jednak k občanskému zákoníku.

Řízení o soudcovské pomoci při smlouvách je řízením nesporným, ale s celou řadou odchylek od zák. č. 100/1931 Sb. Praksi bude zajímati zejména, že na př. za určitých podmínek je prolomena zásada právní moci rozhodnutí, neboť soudce může změnit i právoplatné usnesení. Dále může dosadit do podniku dlužníkovu správce k věrné ruce, může naříditi odklad resp. i zrušení exekuce. Dlužník může návrh dovolávající se soudcovské pomoci v určitých případech podat i před sporným soudem i písemně, nedostaví se k jednání a na dlužníkuv návrh může být vzat zřetel i při řízení o vydání kontumačního rozsudku.

Kubeš dospívá dále k názoru, že jak ustanovení vl. nař. 44/1940 Sb., tak obecného obč. zákoníka platí vedle předpisů vl. nař. o soudcovské pomoci a v těch případech, kdy by skutková podstata byla podřaditelná jak cit. nařízením o soudcovské pomoci tak i některému druhému ze jmenovaných předpisů má dlužník volnost odvolati se jak na § 7 obč. zák., tak na vl. nař. 71/1943 Sb. resp. na vl. nař. 44/1940 Sb.

Vedle podrobného a přehledného obsahu je ke knize připojen i rejstřík norem a rejstřík věcný.

Kniha je psána jasným a srozumitelným stylem, jakož i formou zajímavého podání, jímž je autor znám již z dřívějších svých prací. Zpracování prozrazuje suverenitu zvládnutí celé dané problematiky, příslušné judikatury i literatury, zejména pak německé, která se zabývala podrobně *Vertrags-hilfeverordnung*, říšským předpisem, který byl pro vl. nař. 71/1943 Sb. vzorem. Jednotlivé výklady jsou podávány se stálým zřetelem k potřebám praxe, ač autor nikde nezapomíná — aspoň stručně — vylíčit také umístění dané problematiky v systematické rámeč vědy civilistické.

Spis bude jistě dobrým vodítkem ve spleti dotyčných otázek, před něž jsou postaveni dnes podnikatelé, soudy i advokáti. To, že se vesměs jedná o problematiku novou, před níž naši praktičtí právníci dosud nestáli, zvyšuje jen cenu knihy.

Karel Srna.

Z právní praxe.

Přesun platební povinnosti při placení obecní dávky a poplatků z nájemného, pokud tyto byly zvýšeny.

Podle pravidel o vybírání obecní dávky z nájemného a domovních poplatků na podkladě nájemného jsou

nositeli této dávky po případě poplatků nájemníci (uživatelé) nájemních objektů, při čemž není a nebylo bráněno, aby povinnost tuto soukromoprávní úmluvou na sebe vzal majitel (trvalý uživatel) budovy. Stalo se tak ve velmi mnohých případech a